

**Izvleček iz vojne kronike Žige Laykaufa 1914-1919
(Zapis iz Zlate knjige Mozirskih tržanov 1740)**

- 29. junija 1914 umorjen prestolonaslednik in njegova žena v Sarajevu.
- 26. julija 1914 potekala množična mobilizacija
- V vojsko so odšli vsi moški v starosti od 18. do 50 leta. Do 56 leta pa vsi moški "grabne" kopat.
- Les je poskočil v eksorbitalne cene in to konjunkturo znajo izkoriščati domače in tuje hijene.
- 22.11.1916 zadela nas je smrt cesarja Franca Jožefa
- 23.11.1916 se je občinski zastop zbral k žalni seji.
- Prestol je zasedel mladi cesar Karl in obljubil nas dovesti do "častnega" miru.
- 1916 je bila letina kljub suši precej dobra, posebno se je dosti sadja dobilo, vendar je tem bujnejše vzcvetelo oderuštvo. Na primer cene jabolkam so od 36 - 40 na 100 K poskočile.
- Kava in sladkor sta izginila kakor kafra. No, za istimi tudi skoraj vsi medikamenti.
- Vsa živila in življenske potrebščine so se centralizirale.
- Ustanovila se je "Štajerska" vnovčevalnica za živino v Gradcu. Junija 1916 je iz našega okraja prejela 10.000 glav živine. Kmalu ne bo več roga v hlevu in repa na paši.
- Iz teh druginjskih abnormalnih poskočnic sledi, da je denar kupčijsko, proizvodjalno in produkcijsko moč zgubil.
- Torej naše življenje prišlo je na karte.
- Poseben vzrok nastale druginje bili so tudi sem došli begunci, v celem okraju 1200. Privlekli so s seboj iz Mirna pri Gorici "čevljarsko zadrugo", ki se je v Vrbovcu utaborila.
- Naj omenim še druge tujce, ki so se med tem vojnim časom tu udomačili, to so ujetniki - Rusi, svoj dom so zapustili kot tlačani vrnilo se bodo kot svobodnjaki.
- Počil je glas, da hočejo zmagovalci osvoboditi male narode.
- 1916 dobili smo železen denar.
- 20.9.1916 se je dovolilo dobiti 20.000 K papirnatega posojila.
- 1917 sklicana je tudi svetovna mirovna konferenca v Stockholmu, ali ta ni dosegla pričakovanega uspeha. Mogotci ne odnehajo.
- Povprečno so v tej dobi narasle življenske potrebščine v ceni za 420 - 586 %.
- Posameznik, ki je rabil preje na dan 5 K, bi torej danes rabil 30 K ali mesečno nad 900 K.
- Ali tolažimo se, saj nam je minister za ljudsko prehrano obljubil, da se bo prikotakalo 1000 vagonov žita iz Ukrajine in da že težko obložena barčica po Donavi plava z rumenkastim žitom tudi za nas.
- V svet se trobi, da je za vse preskrbljeno, vojake v prvi vrsti. A domačin, ki je bil gorski artiljerist zatrjuje, da so morali crknjene konje jesti.
- 1918 Velikonočni zvonovi niso oznanili zaželjenega miru, pač pa se je razlegal njih glas proroško v bodočnost!
- Iz ruske revolucije, ki je strmoglavila vsemogočnega belega carja in rabeljske oporode in vrgla ob tla, šinila je iskra in zazdelo se je, da bo ta zažgal veličasten kres miru in pravice.
- Kvota moke se nam vedno prikrajšuje, cene vinu in pijač povišuje, tobak zadnji čas vrže iz vidika in izpod nosa izgine, razno listje in perje ga nadomestuje, tobak se podražuje. Komad navadnega tobaka prej 8 K, zdaj zmanjšan 14 K, šport cigareta prej 2 K zdaj 5 K. Dobimo ga mesečno samo eden ali dvakrat. Prvotna cena se je dvignila iz 4 K na 10 K, z višino trgovci in špekulantje bogatijo - sicer se pa krade in ropa na vseh koncih in krajih vedno bolj.
- Pošiljatve po železnici ali pošti dospejo le redkokdaj nedotaknjene na svoj cilj. In to je taista trakulja, ki nam razjeda drob življenja - vlada nam pa zoper njo ponuja sladke pilule ala lekarnar.

- Urad za ljudsko preživljanje je statistično dokazal, da smo leta 1917 na 1ha pridelali 100 mtc krompirja, v letih 1904 - 1913 pred vojno komaj 74 mtc.
- Deželni gospodarski urad nam je tudi naznanil, da dospe na Pragersko za Štajersko srečno 100 vagonov žita. Kam pa so odrdrali ti vagoni? Žali Bog! Ko bi nam na Laškem, Vidmu, Palmanovi in drugod ugrabljeni plen povedati mogel, kam je odrdral. Gornje navedbe so gotovo za ljudsko prehrano življenskega pomena, posebno če pomislimo, da je bil pridelek leta 1917 vsled pomanjkanja semen, gnojil, ljudi ter suše tak, da bode komaj ž njim izhajati do začetka marca ali sredine aprila. In kaj potem? Čez zimo 1916 - 1917 pomagalo nam je vsaj zelje.
- Kako huda suša je pritisnila to leto, dokaz temu je, da je dne 22. avgusta 1917 Mozirnica popolnoma vsahnila. Edini ugodni vpliv vročine leta in pozne jeseni, povzročil je imenitno vinsko leto.
- Občinski zastop je v svoji seji dne 6. januarja 1918 po zaslišanju poročila gospoda odbornika Alojza Goričarja, kateremu gre za njegov nesebični trud in lastno požrtvovalnost za tržke zadeve, tukaj izrečena zahvala tržanov v trajni spomin sklenili upeljati:
 1. Električno razsvetljava
 2. Vodovod
 Imeli bomo torej najvažnejše činitelje na razpolago luč in vodo. In to je prvi pogoj obstanka.

Potomci - tržani

Da vam podajamo tukaj bolj obširno kroniko raznih dogodivščin in Vam zapuščamo resnična obvestila iz te krute vojne, v kateri smo prestali toliko gorja. V kateri se nam je že tilnik hotel vkleniti, storimo za to, kar Vam in to vam je v naprej že danes znano, nobeden še tako objektivni zgodovinar ne bo povedal take resnične slike, kakor odseva iz mnogih vrst ta kronika. Žal nam je, da iz te predstoječe tržanske knjige, katera datira že nad poldrugo stoletje ni najmanjših podatkov povzetih iz one dobe, ko je bila "Purgerska persega" spisana, doba pred francosko revolucijo in potem za njo. Žal, da naši predniki niso imeli za take beležke in kronike smisla, sicer bi nam ostavili gotovo važne spomine iz burne dobe 1848, ko je imel trg tudi svojo narodno gardo.

Končno je napočil nov Božič.

S tem sklepam to fragmentirano vojno kroniko. Ako jo bode pozni potomec čital, ne sodi nas, ampak misli, bili so človeki.

"Beli orel plava nad planino
Bože čuvaj našo pot
Bože čuvaj domovino
Čuvaj nam Kraljevi rod!"

Sklenjeno v Mozirji na Silvestrovo dan anno Domini MDCCCCXIX

Žiga Laykauf Mozirski
kronist